

Regeringens proposition

1976/77: 144

om höjning av mervärdeskatten, m. m.

beslutad den 14 april 1977.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

THORBJÖRN FÄLLDIN

INGEMAR MUNDEBO

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att mervärdeskatten höjs från 15 % till 17,1 % den 1 juni 1977.

Vidare föreslås att en investeringsavgift om 15 % införs på vissa s. k. oprioriterade byggnadsarbeten som påbörjas under tiden den 15 maj 1977—den 30 juni 1978. Avgift skall betalas även för arbeten som har påbörjats under tiden den 19 april—den 14 maj 1977, om igångsättningen har skett utan tillstånd. Regeringen föreslås kunna föreskriva att arbeten inom vissa regioner befrias från avgift, om läget på arbetsmarknaden motiverar det.

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1968: 430) om mervärdeskatt

Härigenom föreskrives att 13 och 59 §§ lagen (1968: 430) om mervärdeskatt¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 §²

Skatten utgår med 15 procent av beskattningsvärdet.

Skatten utgår med *sjutton och en tiondels* procent av beskattningsvärdet.

59 §³

Mervärdeskatt utgår med 15 procent av beskattningsvärdet. För monteringsfärdigt hus utgår dock skatten med 9 procent av beskattningsvärdet.

Mervärdeskatt utgår med *sjutton och en tiondels* procent av beskattningsvärdet. För monteringsfärdigt hus utgår dock skatten med *tio och tjugosex hundra*dels procent av beskattningsvärdet.

Beskattningsvärdet är lika med varans värde, beräknat enligt 6 § tullförordningen (1973: 979), med tillägg av tull samt annan statlig avgift eller skatt, mervärdeskatten inbegripen.

Vid bestämmande av beskattningsvärdet i fall som avses i 13 § tullförordningen iakttages att, om varan

reparerats i utlandet, beskattningsvärdet är lika med det belopp som betingats för reparationen med tillägg som i andra stycket sägs,

bearbetats på annat sätt eller tillverkats av svenskt eller i Sverige förtullat material, avdrag får medges för vad som i annan ordning belagts med mervärdeskatt,

tillverkats med utnyttjande av svenskt konstruktionsarbete eller annan liknande svensk prestation, avdrag får medges för värdet av sådant arbete eller sådan prestation.

(Se vidare anvisningarna.)

Denna lag träder i kraft den 1 juni 1977. I samband med ikraftträdandet skall följande iakttagas.

De nya bestämmelserna gäller omsättning av vara, byggnad eller tjänst efter utgången av maj månad 1977. De äldre bestämmelserna gäller dock i fråga om förskotts- eller accontolikvid som mottagits före ikraftträdandet och som avser bestämd vara, byggnad eller tjänst.

Vid försäljning mot efterkrav gäller de äldre bestämmelserna i fråga om vara som säljaren har avsänt till köparen före den 1 juni 1977.

¹ Lagen omtryckt 1969: 237. Senaste lydelse av lagens rubrik 1974: 885.

² Senaste lydelse 1970: 166.

³ Senaste lydelse 1973: 985.

2 Förslag till

Lag om investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten

Härigenom föreskrives följande.

1 § För byggnadsarbete, som igångsättes under tiden den 15 maj 1977 —den 30 juni 1978, erlägges investeringsavgift till staten, om arbetet helt eller till övervägande del avser

1. bensinstation, reparationsverkstad för motorfordon, parkeringshus eller sådan parkeringsanläggning som ej inrättas i anslutning till ny bostadsbebyggelse,

2. butiks-, kontors-, bank-, hotell- eller restaurantlokaler, i den mån lokalerna icke ingår i låneunderlag för bostadslån enligt 24 § bostadsfinansieringsförordningen (1974: 946),

3. kommunal förvaltningsbyggnad,

4. samlingslokaler, som icke är avsedda för kyrkliga eller andra religiösa ändamål, samt nöjeslokaler,

5. sporthall eller annan idrottsanläggning, eller

6. bostadshus som är avsett uteslutande för fritidsändamål, om huset genom arbetet erhåller en bostadsyta — däri inräknad till bostad inredningsbar yta — överstigande 80 kvadratmeter.

Rivning av byggnad anses vid tillämpning av denna lag icke som byggnadsarbete.

2 § Investeringsavgift enligt 1 § erlägges icke för

1. kommunalt eller enskilt beredskapsarbete för vilket statsbidrag utgår enligt arbetsmarknadskungörelsen (1966: 368),

2. byggnadsarbete, för vilket stöd utgår enligt kungörelsen (1970: 180) om statligt regionalpolitiskt stöd,

3. byggnadsarbete till den del arbetet avser åtgärder, för vilka utgår stöd enligt förordningen (1975: 632) om lånegaranti för arbetsmiljöförbättringar eller statligt stöd för energibesparande åtgärder,

4. byggnadsarbete till den del arbetet är föranlett av skada för vilken ersättning utgår enligt försäkringsavtal,

5. arbete, som avser installation av elektriska ledningar eller andra elektriska anordningar, måleriarbete eller arbete, som avser mindre komplettering (s. k. lapparbete) av befintlig värme-, vatten-, avlopps- eller ventilationsanläggning, om arbetet icke har samband med annat byggnadsarbete,

6. reparations- eller underhållsarbete i andra fall än som avses i 5, om sammanlagt högst tre personer sysselsättes för arbetet, eller

7. byggnadsarbete för vilket den totala byggnadskostnaden uppgår till högst 100 000 kronor.

Om läget på arbetsmarknaden motiverar det, får regeringen föreskriva att investeringsavgift icke skall erläggas för arbete inom viss del av landet. Vidare får regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer för särskilt fall medge befrielse helt eller delvis från avgift, om det är motiverat med hänsyn till läget på arbetsmarknaden eller om andra synnerliga skäl föreligger.

3 § Investeringsavgift erlägges av den för vars räkning arbetet utföres (byggherren).

Finns för visst byggnadsarbete flera byggherrar, svarar de solidariskt för investeringsavgiften. Har byggnad eller annan anläggning som avses med avgiftsbelagt arbete bytt ägare innan arbetet har slutförts, är även den nye ägaren att anse som byggherre.

Staten erlägger ej investeringsavgift.

4 § Investeringsavgift utgår med 15 procent av byggnadskostnaden för avgiftsbelagt arbete. Avgiften fastställs av länsstyrelsen i det län där byggnadsplatsen är belägen och erlägges till denna länsstyrelse.

Preliminär avgift utgår med 15 procent av den beräknade byggnadskostnaden. Slutlig avgift fastställs när arbetet har slutförts.

Preliminär och slutlig avgift avrundas nedåt till helt hundratal kronor.

5 § Innan avgiftsbelagt byggnadsarbete igångsättes skall byggherren till länsstyrelsen lämna skriftlig deklaration med uppgift om den beräknade byggnadskostnaden. Länsstyrelsen fastställer preliminär avgift och förelägger byggherren att betala in denna inom viss angiven tid eller, om arbetet icke har igångsatts, senast när detta sker.

När avgiftsbelagt byggnadsarbete har slutförts, skall byggherren till ledning för fastställande av slutlig avgift till länsstyrelsen omgående lämna deklaration med uppgift om den verkliga byggnadskostnaden. Om den slutliga avgiften överstiger den preliminära, förelägger länsstyrelsen byggherren att genast inbetala det överskjutande beloppet. Överstiger den preliminära avgiften den slutliga, förordnar länsstyrelsen om återbetalning eller avkortning av överskjutande belopp.

På begäran av byggherren meddelar länsstyrelsen särskilt beslut huruvida visst byggnadsarbete är avgiftsbelagt eller icke.

Investeringsavgift får icke fastställas av länsstyrelsen efter utgången av sjätte året efter det år då byggnadsarbetet slutfördes.

Förekommer anledning att fastställa investeringsavgift med avvikelse från deklaration skall, där hinder ej möter, tillfälle beredas byggherren att yttra sig i frågan.

6 § Deklaration som avses i 5 § första stycket skall innehålla uppgift om byggnadsarbetets art och tidpunkten när arbetet skall igångsättas samt den beräknade byggnadskostnaden och sättet för beräkningen av denna. Deklaration som avses i 5 § andra stycket skall innehålla uppgift om tidpunkten när arbetet har slutförts samt den verkliga byggnadskostnaden och sättet för beräkningen av denna.

Deklaration skall avges på heder och samvete.

Riksskatteverket fastställer formulär till deklaration.

7 § Får länsstyrelse kännedom om att avgiftsbelagt byggnadsarbete igångsatts eller avslutats utan att deklaration har lämnats enligt 5 §, skall länsstyrelsen anmana byggherren att lämna sådan deklaration. Efterkommer byggherren icke anmaningen, får länsstyrelsen vid vite förelägga honom att fullgöra deklarationsskyldigheten. Försuttet vite utdömes av länsskatterätten.

Byggherre är skyldig att utöver deklaration lämna länsstyrelsen de övriga uppgifter som behövs för tillämpningen av denna lag.

Kan preliminär eller slutlig avgift ej bestämmas på grundval av byggherrens uppgifter, bestämmer länsstyrelsen avgiften till skäligt belopp.

8 § Byggnadsarbete anses igångsatt när det har påbörjats på byggnadsplatsen. Det anses slutfört när anläggningen i huvudsak har tagits i bruk för sitt ändamål. Har arbetet utlämnats på entreprenad, anses det slutfört senast när den slutliga ekonomiska uppgörelsen har skett, dock ej senare än ett år efter det år då slutbesiktning sker.

Om byggnadsarbete nedlägges eller avbrytes för att återupptagas först ett år därefter eller senare, anses arbetet slutfört när det nedlades eller avbröts. Återupptages arbetet sedan mer än ett år har förflutit, anses nytt arbete vara igångsatt.

9 § I byggnadskostnaden för arbete, som byggherren utför i egen regi, inräknas även skäligen andel av s. k. indirekt byggnadskostnad, såsom administrationskostnad. Hänsyn tas dock icke till ränta på eget kapital. Har byggherren för arbetet använt virke från egen fastighet eller tillgång som har varit avsedd för omsättning eller förbrukning i annan rörelse än byggnadsrörelse, inräknas virkets eller lagertillgångens saluvärde i byggnadskostnaden. Investeringsavgift inräknas icke i byggnadskostnaden.

10 § På framställning av länsstyrelsen skall investeringsavgift, som ej har betalats inom av länsstyrelsen angiven tid, indrivnas i den ordning som föreskrives i uppbördslagen (1953: 272) om indrivning av restförd skatt. Därvid utgår restavgift enligt 58 § 1 mom. första stycket nämnda lag. Införsel enligt införsellagen (1968: 621) får äga rum vid indrivning av investeringsavgift eller restavgift.

När särskilda omständigheter föranleder det, får länsstyrelsen meddela befrielse från skyldighet att erlägga restavgift. Därvid har 58 § 2 mom. uppbördslagen motsvarande tillämpning.

I fråga om preskription skall bestämmelserna i 71 § 1 mom. uppbördslagen ha motsvarande tillämpning.

11 § För kontroll av att uppgiftsskyldighet enligt denna lag har fullgjorts får länsstyrelsen förordna om revision. Därvid gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i 56 och 58 §§ taxeringslagen (1956: 623) om taxeringsrevision.

12 § Har någon i samband med avgiftsbelagt byggnadsarbete vidtagit åtgärd som kan antagas ha tillkommit i syfte att undgå eller erhålla lindring i investeringsavgiften, fastställs sådan avgift som om åtgärden icke hade vidtagits.

13 § Talan mot länsstyrelsens beslut enligt denna lag föres hos kammarrätt genom besvär. Besvärshandlingen skall ha kommit in till kammarrätten inom två månader från den dag då klaganden fick del av beslutet.

Länsstyrelsens beslut länder till efterrättelse utan hinder av att besvär har anförts. Har talan förts mot länsstyrelsens eller kammarrättens beslut, får länsstyrelsen medge anstånd helt eller delvis med inbetalning av investeringsavgift.

Mot beslut av länsstyrelsen som avser anstånd med inbetalning av investeringsavgift eller föreläggande av vite enligt 7 § får talan ej föras.

14 § Vid inkomsttaxeringen får avdrag icke ske för investeringsavgift. Sådan avgift får ej heller inräknas i anskaffningskostnaden för anläggningen i fråga vid beräkning av avdrag för värdeminskning.

15 § Den som hos länsstyrelsen eller annan myndighet har tagit del av uppgift som lämnats eller handling som upprättats på grund av bestämelse i denna lag får ej obehörigen yppa dess innehåll.

Denna lag träder i kraft dagen efter den dag, då lagen enligt uppgift på den har utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Byggnadsarbete, som har igångsatts under tiden den 19 april—den 14 maj 1977 utan att erforderligt tillstånd enligt lagen (1971: 1204) om byggnadstillstånd m. m. har meddelats, anses vid tillämpning av denna lag igångsatt den 15 maj 1977.

3 Förslag till

Lag om ändring i skattebrottslagen (1971: 69)

Härigenom föreskrives att 1 § skattebrottslagen (1971: 69) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Denna lag gäller i fråga om skatt eller avgift enligt

1. lagen (1908: 128) om bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter, förordningen (1927: 321) om skatt vid utskiftning av aktiebolags tillgångar, kommunalskattelagen (1928: 370), förordningen (1933: 395) om ersättningsskatt, lagen (1941: 416) om arvsskatt och gåvoskatt, lagen (1946: 324) om skogsvårdsavgift, lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt, lagen (1947: 577) om statlig förmögenhetsskatt, lagen (1958: 295) om sjömansskatt, förordningen (1970: 99) om investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten,

1. lagen (1908: 128) om bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter, förordningen (1927: 321) om skatt vid utskiftning av aktiebolags tillgångar, kommunalskattelagen (1928: 370), förordningen (1933: 395) om ersättningsskatt, lagen (1941: 416) om arvsskatt och gåvoskatt, lagen (1946: 324) om skogsvårdsavgift, lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt, lagen (1947: 577) om statlig förmögenhetsskatt, lagen (1958: 295) om sjömansskatt, förordningen (1970: 99) om investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten, *lagen (1977: 000) om investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten,*

2. lagen (1941: 251) om särskild varuskatt, förordningen (1943: 477) om skatt å vissa pälsvaror, förordningen (1948: 85) om försäljningsskatt, förordningen (1953: 396) om accis å fettemulsion m. m., lagen (1953: 397) om avgift för fettvaror som användas för framställning av fettemulsion m. m., lagen (1956: 545) om omsättningsskatt på motorfordon, lagen (1957: 262) om allmän energiskatt, lagen (1960: 253) om tillverkning och beskattning av malt- och läskedrycker, lagen (1960: 258) om utjämningskatt på vissa varor, lagen (1961: 372) om ben-

¹ Som senaste lydelse har upptagits lydelsen enligt prop. 1976/77: 108.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

sinskatt, lagen (1961: 394) om tobaksskatt, förordningen (1961: 653) om brännoljeskatt, stämpelskattelagen (1964: 308), förordningen (1964: 352) om gasolskatt, förordningen (1966: 21) om särskild skatt på motorbränslen, lagen (1968: 430) om mervärdeskatt, förordningen (1971: 170) om annonsskatt, lagen (1972: 266) om skatt på annonser och reklam, lagen (1972: 820) om skatt på spel, lagen (1973: 37) om avgift på vissa dryckesförpackningar, vägtrafikskattelagen (1973: 601), lagen (1973: 602) om särskild vägtrafikskatt, lagen (1973: 1216) om särskild beredskapsavgift för oljeprodukter, bilskrotningslagen (1975: 343), lagen (1977: 000) om dryckesskatt,

3. lagen (1954: 243) om yrkesskadeförsäkring i vad avser obligatorisk försäkring, lagen (1955: 469) angående omreglering av vissa ersättningar enligt lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete m. m., lagen (1960: 77) om byggnadsforskningsavgift, lagen (1961: 300) om redareavgift för sjöfolks pensionering, lagen (1962: 381) om allmän försäkring, lagen (1962: 398) om finansiering av folkpensioneringen, lagen (1968: 419) om allmän arbetsgivaravgift, lagen (1970: 742) om lönegarantiavgift, lagen (1971: 282) om arbetarskyddsavgift, lagen (1975: 358) om vuxenutbildningsavgift, lagen (1975: 335) om arbetsgivaravgift till arbetsmarknadsutbildningen.

Lagen gäller även preliminär skatt, kvarstående skatt och tillkommande skatt som avses i uppbördslagen (1953: 272).

Lagen tillämpas ej om skatten eller avgiften fastställs eller uppbäres i den ordning som gäller för tull och ej heller beträffande restavgift, skattetillägg eller liknande avgift.

Denna lag träder i kraft dagen efter den dag, då lagen enligt uppgift på den har utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

BUDGETDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1977-04-14

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Bohman, Ahlmark, Romanus, Turesson, Gustavsson, Antonsson, Mogård, Olsson, Dahlgren, Asling, Söder, Troedsson, Mundebo, Krönmark, Ullsten, Burenstam Linder, Wikström, Johansson, Friggebo

Föredragande: statsrådet Mundebo

Proposition om höjning av mervärdeskatten, m. m.

1 Inledning

Regeringen kommer inom kort att i kompletteringspropositionen för riksdagen presentera sin syn på konjunkturutvecklingen och den ekonomiska politikens uppläggning. Som ett led i en nödvändig åtstramning av vår inhemska förbrukning och i syfte att börja minska underskotten i de utrikes betalningarna är det nödvändigt att mervärdeskatten höjs. Härigenom kan ökningstakten i den privata konsumtionen bromsas. En höjning av mervärdeskatten har dessutom fördelen att den belastar konsumtionen av inhemska och importerade varor på ett likvärdigt sätt utan att påverka de svenska företagens konkurrenskraft på exportmarknaden. För att uppnå den åtstramningseffekt på konsumtionen som behövs förordar jag att skattesatsen för mervärdeskatten höjs från nuvarande 15 % till 17,1 %. Denna höjning medför vid oförändrad konsumtionsvolym en inkomstökning för staten om ca 4 miljarder kr. per år.

Höjningen av mervärdeskatten bör bl. a. i syfte att i möjligaste mån undvika köprush genomföras snarast möjligt. Med beaktande av tiden för frågans riksdagsbehandling, information till de skattskyldiga och andra faktorer, som berör det tekniska genomförandet av skattechöjningen, bör den träda i kraft den 1 juni 1977. Jag vill i detta sammanhang erinra om att regeringen även har förordnat om ett allmänt prisstopp under tiden den 6 april—den 31 maj 1977, bl. a. för att förhindra ooberättigade prishöjningar i förväg inför en förestående höjning av mervärdeskatten.

Det är av väsentlig betydelse för vår standardutveckling att ökade

resurser kan avdelas för produktiva investeringar inom i första hand den utlandskonkurrerande sektorn. Enligt min mening är det i nu rådande strama kreditmarknadsläge angeläget att ytterligare underlätta kreditmarknadens uppgift att prioritera industriinvesteringarna. Det är också angeläget att vidta åtgärder för att dämpa den snabba kostnadsutvecklingen inom byggnadssektorn liksom att begränsa anspråken på produktionsresurserna inom denna sektor.

Mot bakgrund av vad jag nu har anfört förordar jag att en investeringsavgift om 15 % införs på s. k. oprioriterade byggnadsarbeten som påbörjas under tiden den 15 maj 1977—den 30 juni 1978.

Riksdagens beslut i dessa frågor bör föreligga i så god tid att informations- och annat förberedelsearbete hinner genomföras före ikraftträdandet.

I det följande behandlar jag de båda här förordade åtgärderna var för sig.

2 Mervärdeskatten

Mervärdeskatten infördes den 1 januari 1969 med skattesatsen 10 %. Den ersatte då den allmänna varuskatten, vilken sedan den 1 mars 1967 hade utgått efter samma skattesats. Den 9 februari 1970 höjdes mervärdeskatten på vissa kapitalvaror, bl. a. personbilar, fritidsbåtar och TV-mottagare till 14 % och därefter den 1 november 1970 till 15 %. Under den höjda skatten inrymdes då även kylskåp, spisar och andra s. k. vitvaror. Den 1 januari 1971 höjdes skatten generellt till den nuvarande skattesatsen 15 %. Under tiden den 1 april—den 15 september 1974 var mervärdeskatten av konjunkturpolitiska skäl nedsatt till 12 %.

Skattskyldig är den som omsätter skattepliktiga objekt. Skattskyldigheten inträder enligt kontantmetoden, som är huvudregel, när likvid kommer den skattskyldige till godo. Enligt faktureringsmetoden inträder skattskyldigheten vid kreditförsäljning redan när fordran uppkommer.

Skatten beräknas på priset inkl. mervärdeskatt. Skattesatsen 15 % motsvarar ett pålägg om 17,65 % räknat på priset före skatt.

I fråga om vissa skatteobjekt utgår skatt på reducerade beskattningsvärden. Sålunda gäller för byggnadsarbeten i allmänhet samt hotell- och serveringstjänster den s. k. 60-procentsregeln. På vissa anläggningsarbeten, t. ex. vägbyggen, tillämpas den s. k. 20-procentsregeln. 60-procentsregeln ger en skatteeffekt som motsvarar skattesatsen 9 % och 20-procentsregeln en effekt som motsvarar skattesatsen 3 %. Pålägget på priset före skatt utgör 9,89 % resp. 3,09 %.

Den förordade höjningen av skattesatsen till 17,1 % motsvarar ett pålägg om 20,63 % beräknat på priset före skatt. 60-procentsregeln

motsvarar skattesatsen 10,26 % och 20-procentsregeln skattesatsen 3,42 %. Pålägget på priset före skatt blir då 11,43 % resp. 3,54 %.

En höjning av skattesatsen från 15 % till 17,1 % motsvarar ett pålägg om 2,53 % på nuvarande priser.

Den föreslagna höjningen föranleder ändring av 13 och 59 §§ lagen (1968: 430) om mervärdeskatt.

Som jag har nämnt tidigare bör skatten höjas med verkan från den 1 juni 1977. Det finns enligt min mening anledning att införa särskilda övergångsbestämmelser för att säkerställa en smidig övergång till den nya skattesatsen. Erfarenheterna från tidigare skattesatsändringar har visat att det materiella resultatet inte har varit likvärdigt för olika skattskyldiga och olika konsumenter. Vidare har det praktiska arbetet hos olika skattskyldiga varierat. En förklaring härtill är förekomsten av de två metoderna för redovisning av mervärdeskatt, kontantmetoden och faktureringsmetoden.

I allt väsentligt försvinner skillnaderna mellan de båda redovisningsmetoderna vid skattesatsförändring om tillämplig skattesats bestäms med utgångspunkt i tidpunkten för leverans av vara eller tillhandahållande av tjänst. Så kan ske genom att man anknyter skattesatsen till tidpunkten för omsättningen. Skattskyldig som tillämpar kontantmetoden och som har sålt en vara på avbetalning med leverans före den 1 juni 1977 behöver då inte tilläggsfakturera sina köpare ytterligare skattebelopp. I stället får han redovisa skatt enligt äldre skattesats när han uppbär likvid för sådana kundfordringar efter ikraftträdandet.

Skattskyldig, som före den 1 juni 1977 erhåller förskotts- eller accontolikvid avseende tillhandahållande efter utgången av maj månad 1977 av visst bestämt objekt eller viss bestämd prestation, bör få redovisa skatt enligt den lägre skattesatsen för sådan likvid. Den höjda skattesatsen bör således gälla endast för vederlag som erläggs därefter. För skattskyldig, som tillämpar faktureringsmetoden, utlöser förskottslikvid inte någon omedelbar redovisningsskyldighet. I den faktura, som utlöser redovisningsskyldighet, får därför beskattningsvärdet i nu aktuella fall uppdelas på de belopp för vilka den lägre resp. den högre skattesatsen gäller. En särskild föreskrift rörande beskattningen av förskottslikvider bör tas in i ikraftträdandebestämmelserna.

När faktureringsmetoden tillämpas anses skattskyldigheten i praktiken inträda när fakturering sker efter fullgjord leverans eller annan prestation. Om skattesatsens bestämmande anknyts till leveranstidpunkten eller motsvarande uppnås mycket nära anslutning till denna tillämpning. Det bör dock framhållas att den avgörande tidpunkten bör vara när varan faktiskt levereras, dvs. när den avlämnas till köparen.

På en punkt bör avsteg från vad som nu har sagts göras av praktiska skäl. Postorderföretag och andra företag som säljer varor mot efterkrav

i anslutning till skattesatshöjningen bör oavsett redovisningsmetod få tillämpa gällande skattesats vid varans avsändande i stället för vid varans mottagande. En föreskrift härom bör tas in i ikraftträdande-bestämmelserna.

3 Investeringsavgift

Särskild investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten har utgått vid två tidigare tillfällen, nämligen under tiden mars 1967—september 1968 och under tiden maj 1970—juni 1971 (prop. 1967: 10, Be 3 LU 1967: 1, rskr 1967: 53, SFS 1967: 44 samt prop. 1970: 101, BeU 1970: 37, rskr 1970: 187, SFS 1970: 99). I båda fallen utgick investeringsavgiften med 25 % av byggnadskostnaden för vissa s. k. oprioriterade byggen som hade igångsatts under den aktuella perioden. Enligt 1970 års lagstiftning utgick avgift endast för byggnadsarbeten som utfördes utanför det dåvarande stödområdet.

Enligt 1970 års lagstiftning räknades som oprioriterat och därmed avgiftsbelagt byggnadsarbete sådant arbete som helt eller till huvudsaklig del avsåg

bensinstation, reparationsverkstad för motorfordon, parkeringshus eller sådan parkeringsanläggning som ej hade inrättats i anslutning till ny bostadsbebyggelse.

butiks-, kontors- eller banklokaler,

kommunal förvaltningsbyggnad,

kyrkliga eller andra samlingslokaler eller nöjeslokaler,

sporthall eller annan idrottsanläggning,

bostadshus som var avsett uteslutande för fritidsändamål, när arbetet ingick i ett byggnadsföretag som omfattade mer än ett sådant hus eller när huset genom arbetet erhöll en bostadsyta överstigande 80 kvm.

Om byggnadsarbetet innefattade såväl avgiftsbelagt som avgiftsfritt byggnadsarbete skulle det enligt uttalande i prop. 1970: 101 anses till huvudsaklig del avse avgiftsbelagt byggande om detta utgjorde mer än 50 % av hela byggnadsarbetet.

Från avgift undantogs byggnadsarbete inom vissa områden. Sedan nya regler om statligt regionalpolitiskt stöd hade genomförts undantogs byggnadsarbeten inom det s. k. allmänna stödområdet från avgift (SFS 1970: 319). 1970 års lagstiftning innebar att investeringsavgift inte togs ut på arbeten inom Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Väster-norrlands län samt vissa kommuner inom Gävleborgs, Kopparbergs, Värmlands, Älvsborgs samt Göteborgs och Bohus län.

Enligt 1970 års lagstiftning var även vissa andra arbeten befriade från avgift, nämligen kommunalt och enskilt byggnadsarbete för vilket statsbidrag utgick i viss ordning, byggnadsarbete som var föranlett av skada för vilken ersättning utgick enligt försäkringsavtal, elinstalla-

tioner, måleriarbeten och vissa kompletteringsarbeten när arbetet inte hade samband med annat byggnadsarbete samt reparations- och underhållsarbete i annat fall om sammanlagt högst tre personer sysselsattes för arbetet. I kungörelsen (1970: 100) om investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten föreskrevs att investeringsavgift inte skulle erläggas om den sammanlagda byggnadskostnaden inte översteg 50 000 kr.

Kungl. Maj:t kunde enligt 1970 års lagstiftning medge dispens från skyldigheten att erlägga investeringsavgift om läget på arbetsmarknaden eller andra synnerliga skäl påkallade det.

Den investeringsavgift som nu föreslås bör tas ut på byggnadsarbeten som igångsätts under tiden den 15 maj 1977—den 30 juni 1978 och bör uppgå till 15 % av den totala kostnaden för avgiftsbelagda arbeten. Från avgiftsplikt bör av arbetsmarknadspolitiska skäl kunna undantas byggnadsarbeten inom vissa delar av landet. Regeringen bör därför få bemyndigande att medge avgiftsbefrielse för arbeten inom olika områden när läget på arbetsmarknaden motiverar det. Dessutom bör — i likhet med vad som gällde enligt 1970 års lagstiftning — regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer få möjlighet att medge dispens i särskilda fall från avgiftsskyldighet när det är motiverat med hänsyn till läget på arbetsmarknaden eller när andra synnerliga skäl föreligger. Om syftet med lagstiftningen skall uppnås är det dock enligt min mening angeläget att tillämpningen av dispensregeln blir mycket restriktiv.

Investeringsavgiften bör liksom tidigare träffa endast vissa s. k. oprioriterade byggnadsarbeten. Med oprioriterade arbeten avses sådana arbeten som enligt kungörelsen (1971: 1205, ändrad senast 1974: 960) om byggnadstillstånd inte får utföras utan sådant tillstånd. Kretsen av avgiftsbelagda arbeten bör bestämmas på i stort sett samma sätt som enligt 1970 års lagstiftning. I ett avseende är dock en utvidgning motiverad. Arbeten avseende hotell- och restaurantlokaler fordrar numera byggnadstillstånd och bör enligt min mening avgiftsbeläggas. Å andra sidan bör det avgiftsbelagda området i några avseenden begränsas i förhållande till 1970 års regler. Arbeten på sådana butikslokaler m. m. som ingår i låneunderlag för bostadslån enligt 24 § bostadsfinansieringsförordningen (1974: 946) bör sålunda undantas från avgiftsplikt. Vidare bör arbeten avseende kyrkliga samlingslokaler och andra lokaler för religiöst bruk undantas. I fråga om arbeten på fritidshus gällde enligt 1970 års lagstiftning att avgift togs ut om huset genom arbetet erhöll en bostadsyta överstigande 80 kvm. Även arbeten på mindre hus var dock avgiftsbelagda när arbetet ingick i projekt som omfattade mer än ett hus (t. ex. s. k. fritidsbyar). I den nu föreslagna lagstiftningen bör samtliga mindre fritidshus undantas från avgiftsplikt. Arbete på fritidshus bör alltså vara avgiftsbelagt endast när huset får en bostadsyta överstigande 80 kvm.

Rivning av byggnad räknas enligt lagstiftningen om byggnadstillstånd som byggnadsarbete men fordrar numera inte byggnadstillstånd. Enligt min mening bör vid tillämpning av avgiftsreglerna rivning inte behandlas som byggnadsarbete. En uttrycklig föreskrift om detta bör tas in i författningstexten.

Som jag redan har nämnt gällde enligt 1970 års lagstiftning att ett byggnadsarbete som innefattade såväl avgiftsbelagt som avgiftsfritt arbete var avgiftspliktigt om det till huvudsaklig del avsåg avgiftsbelagt arbete. Med huvudsaklig del menades mer än 50 % av hela arbetet. Samma regler bör tillämpas denna gång. Uttrycket "till huvudsaklig del" bör dock ersättas av uttrycket "till övervägande del", eftersom det senare får anses klarare ange den avsedda innebörden (jfr SkU 1975/76: 28 s. 37 f).

Liksom tidigare bör vissa arbeten, som i och för sig avser avgiftsbelagda objekt, ändå befrias från avgift, nämligen vissa kommunala och enskilda beredskapsarbeten, arbeten som har föranletts av försäkringsskador, elinstallationer m. m. som inte har samband med annat arbete samt reparations- och underhållsarbete som sysselsätter högst tre personer. Vidare bör byggnadsarbete undantas från avgift om den totala kostnaden för arbetet inte överstiger visst belopp. Beloppsgränsen var enligt 1970 års lagstiftning 50 000 kr. Jag föreslår att den nu bestäms till 100 000 kr. Samtidigt föreslår jag att avgiftsbefrielse skall medges i ytterligare några fall. Det är sålunda motiverat att befria byggnadsarbeten, för vilka stöd utgår enligt kungörelsen (1970: 180) om statligt regionalpolitiskt stöd. Innefattar ett byggnadsarbete åtgärder, för vilka utgår stöd enligt förordningen (1975: 632) om lånegaranti för arbetsmiljöförbättringar eller statligt stöd för energibesparande åtgärder, är avgiftsbefrielse likaledes motiverad. Denna befrielse bör avse endast den del av kostnaden för hela byggnadsarbetet som belöper på de åtgärder för vilka stödet har utgått. Motsvarande begränsning bör iaktas när det är fråga om byggnadsarbete som innefattar åtgärder föranledda av försäkringsskador.

I övrigt bör reglerna för den nu föreslagna investeringsavgiften utformas i huvudsaklig överensstämmelse med vad som gällde enligt 1970 års lagstiftning. Detta betyder bl. a. att frågan om påförande av avgift skall prövas av länsstyrelse och att talan mot länsstyrelsens beslut förs hos kammarrätt. Med hänsyn till den begränsade giltighetstid som har föreslagits för den nya lagstiftningen är det — i likhet med vad som gällde i fråga om 1970 års regler — angeläget att dessa ärenden avgörs med förtur i kammarrätterna. Enligt 1970 års lagstiftning fick talan inte föras mot kammarrättens utslag. Något motsvarande förbud mot överklagande är knappast längre motiverat med hänsyn till de begränsningar i besvärsrätten som ändå gäller enligt förvaltningsprocesslagen (1971: 291). Även i några andra avseenden bör de proces-

suella och administrativa reglerna ändras i förhållande till 1970 års lagstiftning. Vidare bör skattebrottslagen (1971: 69) ändras så att den omfattar den nya avgiften. Jag hänvisar i dessa delar till författningsförslagen.

De nya bestämmelserna om investeringsavgift bör träda i kraft snarast möjligt och — som jag redan har föreslagit — tillämpas i fråga om byggnadsarbeten som påbörjas efter den 14 maj 1977. För att förhindra kringgående är det nödvändigt att i ett avseende komplettera ikraftträdandebestämmelserna. I likhet med vad som gällde i fråga om ikraftträdandet av 1970 års lagstiftning bör föreskrivas att byggnadsarbete som utan erforderligt byggnadstillstånd påbörjas under tiden från det propositionen överlämnas till riksdagen — dvs. den 19 april 1977 — fram till den 15 maj 1977 skall anses igångsatt sistnämnda dag.

Som jag tidigare har framhållit bygger de nu föreslagna reglerna i allt väsentligt på samma principer som 1970 års lagstiftning. Detta innebär bl. a. att man vid tolkning och tillämpning av de nya reglerna i mycket stor utsträckning får vägledning av den praxis som utbildades under den tid då den äldre lagstiftningen tillämpades.

4 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att antaga inom budgetdepartementet upprättade förslag till

1. lag om ändring i lagen (1968: 430) om mervärdeskatt,
2. lag om investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten,
3. lag om ändring i skattebrottslagen (1971: 69).

Ärendet bör behandlas under innevarande riksmöte. Med hänsyn till den korta tid som återstår till det föreslagna ikraftträdandet bör riksdagen besluta att motionstiden förkortas till tio dagar.

5 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.